

Csömör környékének katonai eseményei

Csömör környéke 1849 tavaszán vált csaták színhelyévé. Windischgratz császári hadserege Budáról, Pestről 1849 januárjában vonult Cinkotán, Kerepesen keresztül Hatvan irányában.

A honvédség isaszegi győzelme 1849. ápr. 6-án az egyik legfényesebb nap a magyar honvédség történetében. A csata utáni napokban a hadmozdulatok érintették Csömör területét is.

Az történt ugyanis, hogy a Pest-Buda felé meglehetősen rendezetlenül visszavonuló császári csapatok üldözését elrendelő parancsot Damjanich III. hadteste elmulasztotta teljesíteni, mert Damjanich a hadtest fáradtságára hivatkozott. Az isaszegi csata így a jobbszárnyon végetért este 8 órakor, csak Kmety hadosztálya üldözte az osztrákokat, Kerepes és Cinkota között meg is közelítette azokat, de utóvédjükben már jelentékeny kárt nem tehetett.

Az új magyar haditerv szerint az osztrák hadsereget a Dunától északra kellett üldözni, megsemmisíteni, illetve kiszorítani az országból. De ezt úgy kellett elindítani, hogy a császári katonai vezetés azt higgye a magyar honvédség a főváros birtokbavételére törekszik mindenáron.

Grazó Imre honvéd, Aulich II. hadtestének katonája visszaemlékezéseiben olvashatjuk. „Aulich tábornok alatt a II-ik hadtesttel Gödöllőn, Kerepesen áthaladva Czinkotán innen táborba szállottunk, hol ezen hadtestnek, tulajdonképpen azonban ezen hadtest vezérének az a kényes és annál fogva nehéz föladata volt, hogy aránylag csekély erővel úgy mutassa és forgassa magát, hogy a Pest környékét és Budát megszállva tartó osztrák sereget lekösse azt hitetvén el vele, mintha a valóságosnál is nagyobb haderővel rendelkeznek.

E föladatnak legsikeresebb megoldásával is közvetlenül csak passzív eredmény lévén elérhető, melynek következtében pozitív nagy eredményeket más hadtestek vívhatnak és vívtak is ki: itten vezérnek és hadtestnek a legszebb katonai erény gyakorlására nyílt alkalom: naponkint támadva és támadtatva harcolni azzal a tudattal, hogy a vége visszavonulás akár azért, mert nagyobb erővel komoly, vagy éppen döntő harcba bocsátkozni nem lehet, akár azért, mert kisebb erő üldözését sem szabad végsőkig folytatni. A mi közreműködésünk azonban még ehhez sem kívántatott: mi a magaslaton, a táborhely leghátulján letelepítve a hadtestnek tartalékát és azt a részét képeztük, melynek megingathatatlan mozdulatlansága volt a tüntetés.

Ez az állapot két hétig tartott, amikor a császári sereg Pestből kitakarodván a mi hadtestünk elhagyta a cinkotai tábort és Pest alatt a Rákos mezején telepedtünk le...”

A Grazó Imre által elmondottak 1849. ápr. 9-e. Aulich hadtestének cinkotai táborba szállása és ápr. 20-a között zajlottak, amikor a császári katonaság kiűrtette Pestet. Ebben az időben Gáspár VII. hadteste Fóton át vonult a Dunakeszinél szétrombolta az 1846 nyarán megnyitott vasúti pályát, hogy az ellenség hasznát ne vehesse. Gáspár hadtestének tüzérsége 1849. ápr. 10-én Rákospalota déli részén foglalt állást és tüzérségi párbajt vívott az osztrákokkal. Ez a tüzérségi tűz is azt a látszatot igyekezett kelteni, mintha a honvédség Pest és Buda visszafoglalását a közeljövőre tervezte volna.

A magyar honvédség 1849. ápr. 19-én Nagysallónál fényes győzelmet aratott a császári csapatokon, ezenközben a Budára szorult ellenség vezetése még mindig azt hitte, hogy a magyar főssereg erői valahol a Pécel-Cinkota-Csömör-Rákospalota vonal magaslatai mögött rejtőznek és a főváros bevételére készülnek.

Budát végül is a honvédség 1849. máj. 21-én rohammal vette be, ám ez a dicsőséges fegyvertény, sajnos, a magyar forradalom és szabadságharc felfelé ívelő szakaszának a katonai csúcspontja volt ugyan, de egyben a hanyatlás felé vezető út első mérföldköve is.

Az orosz és osztrák katonai túlerővel szemben a magyar forradalmi honvédség nem tudott győzni. Végül 1849. aug. 13-án Görgey Artúr tábornok a honvédség főerőivel letette a fegyvert a cári orosz csapatok előtt Világosnál (Arad vm.)

Csömörön 1867 után Boronkay László vásárolt a bécsi forgalmi banktól nagyobb földbirtokot. Azért említjük itt, mert Boronkay László 1849-ben a magyar honvédségben főhadnagyi rangban harcolt a különböző csatatereken.

Ellenbacher István, 1829-1852-ig csömöri plébános, 1845-től többször folyamodott a Grassalkovich kegyúri családhoz, hogy kieszközölje áthelyeztetését más községbe. Nem sikerült a nyomára bukkannunk, hogy miért szeretett volna elkerülni Csömörről. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc idején - úgy látszik - kiállt a forradalom és szabadság ügye mellett, mert 1849-ben elfogták és egy évet töltött börtönben. Kiszabadulása után Vácott magasabb papi méltóságra emelkedett.